

καὶ ἐγὼ συνητηθήμεν εἰς τὸν αὐτὸν χορὸν. Ἐπλήγωσα τὴν καρδίαν τῆς καὶ ἐπληρώθην. Σὺ μόνος δύνασαι νὰ μὲ θεραπεύσῃς· τὸ φάρμακόν εἶναι ἐν τῇ ἱερᾷ χειρὶ σου. Σεβάσμιε πάτερ, δὲν πρόκειται μῆτε περὶ μίσους μῆτε περὶ ἐκδικήσεως· ἢ ἐχθρά μου καὶ ἐγὼ εἴμεθα σύμφωνοι· σοὶ ἀποταίνομεν τὴν αὐτὴν παράκλησιν.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ὅμιλει σαφέστερον, καὶ ἐξηγήθητι ἀπλούστερον. Ἐὰν ἐξομολογήσαι δι' αἰνιγμάτων, δι' αἰνιγμάτων θὰ σὲ συγχωρήσω.

ΡΩΜΑΙΟΣ. — Λοιπὸν μάθε σαφῶς καὶ ἀπλῶς ὅτι ἔδωκα ὅλην τὴν καρδίαν μου εἰς τὴν θελκτικὴν κόρην τοῦ πλουσίου Καπουλέτου. Μοὶ ἔδωκε τὴν ἰδιὴν τῆς καὶ εἴμεθα σύμφωνοι· εἰς σὲ ἀπόκειται νὰ συμπληρώσῃς, διὰ μυστικοῦ γάμου, τὴν συμφωνίαν ἡμῶν. Πῶς, εἰς ποῖον μέρος, εἰς ποῖαν ἐπαχὴν εἶδομεν ἀλλήλους, συνεννοήθημεν, ἠγαπήθημεν, θὰ σοὶ τὰ εἶπω συμπεριπατῶν μετὰ σοῦ. Ἀλλὰ πρὸ πάντων σὲ καθικετεύω εὐλόγησόν με σήμερον.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Μὰ τὸν ἅγιον Φραγκίσκον! τί μεταβολὴ εἶναι αὕτη! Τόσον ταχέως λοιπὸν ἔλησμανήθη ἢ τοσοῦτον προσφιλὴς ἐκείνη Ῥοζαλίνα! ὦ νέοι, νέοι! ὁ ἔρωσ σας δὲν καταβαίνει ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν εἰς τὴν ψυχὴν σας. Ἐνθυμείσαι τὰ δάκρυά σου; Χριστὲ καὶ Κύριε! πόσα πικρὰ δάκρυα ἔχυσες διὰ τὴν γυναῖκα ἐκείνην! Δάκρυα ἀνωφελῆ. Οἱ θρῆνοί σου ἀντηχοῦσιν ἀκόμη εἰς τὰ γηραιὰ ὠτά μου, οἱ στεναγμοὶ σου κυματίζουν ἀκόμη ὑπερῶν τῶν κεφαλῶν μας. Ὑπάρχουσιν εἰσέτι ἐπὶ τοῦ προσώπου σου τὰ ἴχνη χθεσινῶν δακρύων μὴπω ξηρανθέντων. Ποῖον Ῥωμαῖον νὰ πιστεύσω, τὸν χθεσινὸν ἢ τὸν σημερινόν; Χθὲς ὅλαι αἱ δυστυχίαι σου προήρχοντο ἐκ τῆς Ῥοζαλίνας... καὶ τὸσον ταχέως μετεβλήθη; Ἄ! συμφώνησον τοῦλάχιστον ὅτι αἱ γυναῖκες δύνανται ἐπίσης νὰ ὀλισθαίνωσιν ὅταν οἱ ἄνδρες τοσοῦτον ὀλίγην ἔχουσι σταθερότητα.

ΡΩΜΑΙΟΣ. — Πολλάκις μὲ ἐπέπληξες διὰ τὸν πρὸς τὴν Ῥοζαλίαν ἔρωτά μου

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Διὰ τὸν ἔρωτά σου;... ὄχι! Εἶπέ μᾶλλον διὰ τὴν παραφροσύνην σου, προσφιλες τέκνον.

ΡΩΜΑΙΟΣ. — Δὲν μὲ εἶπες νὰ θάψω τὸν ἔρωτά τοῦτον;

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Δὲν σὲ εἶπα ὅμως νὰ θάψῃς τὸν ἕνα διὰ νὰ ἐκθάψῃς τὸν ἄλλον.

ΡΩΜΑΙΟΣ. — Σὲ ἱκετεύω, μὴ μὲ ἐπιπλήττης, ἀγαθὲ πάτερ. Ἐκείνη τὴν ὁποίαν ἀγαπῶ εἰλικρινῶς μοὶ ἀποδίδει ἔρωτα ἀντὶ ἔρωτος, ἐνῶ ἡ Ῥοζαλίνα δὲν μὲ ἠγάπα.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Σὲ ἐγνώριζε τί πράγμα ἦτο καὶ ἐμάντευε τὸν εὐμετάβλητον καὶ ἀσταθῆ ἔρωτά σου. Ἀλλ' ἐλθε, ἐλαφροκέφαλε νέε, ἐλθε μετ' ἐμοῦ, θὰ σὲ βοηθήσω. Πιθανὸν νὰ ἀποβῇ εὐτυχὲς τὸ συνοικέσιον τοῦτο, καὶ τὸ ἀρχαῖον μῖσος τῶν δύο οἰκογενειῶν δύναται νὰ μεταβληθῇ εἰς διαρκῆ φιλίαν.

ΡΩΜΑΙΟΣ. — Ἄς ἐξέλθωμεν, ἄς ἐξέλθωμεν, διότι πολὺ βιάζομαι, πάτερ μου.

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΣ. — Ἦσυχα, φρόνιμα! ὁ τρέχων προσκόπτει.

(ἐξέρχονται.)

(ἀκολουθεῖ)

ΚΛΗΔΟΝΕΣ ¹

Α΄.

Ὁ μελετῶν συγκριτικῶς τὴν ἱστορίαν τῶν ἐθνῶν παρατηρεῖ ἐνίοτε μετ' ἀπορίας σημεῖα τινὰ, ἐν οἷς συναντῶνται διάφοροι λαοὶ καὶ φύλα, διακεκρωμένα ἀλλήλων διὰ τε τῆς γλώσσης, τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος καὶ τῶν παραδόσεων, καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τῆς παντελοῦς ἐλλείψεως ἐπιμιξίας μεταξὺ τῶν. Ἦθη καὶ ἔθιμα οὐχὶ ὀλίγα, παντοῦαι προλήψεις καὶ τελεταὶ εἰσὶ κοινὰ εἰς διάφορα ἔθνη, ἅτινα ὡς τοῦλάχιστον δυνάμεθα ἀτελῶς ποιεῖν νὰ πληροφορηθῶμεν ἐκ τῆς ἱστορίας δὲν τὰ παρέλαβον ἐξ ἀλλήλων, ἀλλ' ἐκ κοινῆς πηγῆς τέως ἀγνώ-

¹ Τὸ παρὸν ἄρθρον εἶναι ἀπόσπασμα τοῦ κατὰ τὸν ἐρετικὸν Ῥοδοκανάκιον φιλολογικὸν ἀγῶνα βραβευθέντος συγγράμματος « Μελέτη ἐπὶ τοῦ βίου τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων, » τοῦ Κ. Ν. Γ. Πολίτου. Τὸ σύγγραμμα τοῦτο, διηρημένον εἰς τέσσαρας τόμους ὧν ἕκαστος ἀπεκρίβηται ὑπὸ εἰκοσι τυπογραφικῶν φύλλων, ἐκδοθήσεται ἕσπον εὖπω. Σ. Η.

στοι ήρύσθησαν αὐτά· ἡ ἐπιμελής τούτων ἐξέτασις οὐκ ὀλίγον δύναται νὰ παράσχη φῶς εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν πρώτων λαῶν, ἱστορίαν, ἧς τὰ κυριώτερα μέρη εἰς πυκνὸν σκότος εἰσὶν ἀποκεκρυμμένα, καὶ ἐλαχίστας ἐλπίδας περὶ τῆς διαφωτίσεως αὐτῶν τρέφομεν. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι ἡ τοιαύτη ἐξερεύνησις ἐνδέχεται πολλάκις νὰ φέρῃ εἰς ἄτοπα συμπεράσματα· οὐδὲ σπάνια εἶναι τὰ παραδείγματα σοφῶν, ζητούντων εἰς τὰ βάθη τῆς Ἰνδικῆς καὶ εἰς τὴν ἀπωτάτην ἀρχαιότητα ὅ,τι τοῦ τόπου των γέννημα, ὀλίγων ἐτῶν ἢ ἐκκτονταετηρίδων αὐτῶν προγενέστερον, ὕστερον ἀπεδείχθη. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶναι, νομίζομεν, οὐσιώδης ἐπιχείρημα, δυνάμενον νὰ ἐμποδίσῃ ὡς ἀνωφελῆ τὴν πύοδον τῶν τοιοῦτων ἐρευνῶν, διότι μετὰ παρέλευσιν ὀλίγου βεβαίως χρόνου ἢ κριτικῆ ἢ ἀδυνηθῆ νὰ ἐξακριβώσῃ τὰ τοιοῦτου εἶδους ζητήματα, βοθηομένη ὑπὸ τῶν συχνῶν περὶ ταῦτα μελετῶν.

Εἰς τὴν τάξιν ταύτην τῶν ἐθίμων ἀνάγονται τὰ τελούμενα κατὰ τὴν 23 πρὸς τὴν 24 Ἰουνίου, κατὰ τὸ παλαιὸν καὶ τὸ νέον ἡμερολόγιον, ὅτε ἡ ἐκκλησία ἐορτάζει τὴν μνήμην τῶν γενεθλίων τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Καθ' ἅπασαν τὴν Ἑλλάδα, τὴν νύκτα τῆς 23 Ἰουνίου, παραμονὴν τῆς ἐορτῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου, τοῦ *Pigana*, ὡς κοινῶς καλεῖται¹, συνειθίζουσι νὰ ἀνάπτωσι πολυπληθεῖς πυράς, αἷς εὐθύμως γέροντες καὶ παιδία καὶ μητέρες μετὰ τῶν τέκνων των πηδῶσι, τὸ ἀκόλουθον ἄσμα ἐν Κύπρῳ ψάλλουσι²:

ἦ ὦλλοι, ψύλλοι, φύστε
καὶ κορεῖσι ψοφίστε
κι' εἰς-Γιάννης ἔρχεται
μὲ τὸ κονταροξυλον
καὶ κονταροξυλίσει σας³.

Τὰ πυρὰ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου συνειθίζονται καὶ παρὰ τοῖς λοιποῖς εὐρωπαϊκοῖς

¹ Διότι τότε εἰς τὰ χωρία ἐξέρχονται καὶ συνάγουσιν ὄριγανον, ὅπως εἰς τὴν Βρετανίαν τῆς Γαλλίας θερίζουσι τὴν αὐτὴν ἡμέραν τὸ γόρτον καὶ ἄωρον ἂν ἦναι. (Sonnini Voyage en Grèce. 1801 t. II p. 125.)

² Ἀθ. Σακελλάρειου, Κυπριακά τ. III σ. 310.

³ Ὁμοίαις ἐπικλήσεσι βλέπει ἐν παιδικαῖς ἄσμασι παρὰ Passow, Carmina popularia Graeciae recentioris p. 228. 229.

ἔθνασι. Κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς εἶναι κοινοτάτη ἢ τοιαύτη τελετὴ ἐν Γαλλίᾳ¹, Ἀγγλίᾳ², Ἰταλίᾳ³, Ἰσπανίᾳ⁴, Γερμανίᾳ⁵, Δανίᾳ⁶, Νορβηγίᾳ⁷, Ῥωσίᾳ⁸, Σερβίᾳ⁹, καὶ ἄλλοις Σλαβικοῖς φύλοις¹⁰. ἂν δὲ πρέπη νὰ δώσωμεν πίστιν εἰς τὸν ἅγιον Βερνάρδον, παρόμοιον ἔθιμον ἐπεκράτει ἀρχαίῳ καὶ παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς¹¹.

Τινὲς τῶν ἀρχαιολόγων¹² εὑρον ἐν τοῖς ἐθίμοις τούτοις ἴχνη τῆς ἀρχαίας Ῥωμαϊκῆς ἐορτῆς τῶν Παλιλίων ἢ Παριλίων κατὰ τὸν Preller, τελουμένων τὴν 21 Ἀπριλίου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀγροτικοῦ Θεοῦ ἢ Θεᾶς Πάλητος (Pales)¹³, ὅτε καὶ πυρὰὶ ἀνήπτοντο, καὶ πολλὰ ἐγίνοντο ὅμοια πρὸς τὰ νῦν. Ὁ Maury ὑπολαμβάνει αὐτὰ λείψανα τῆς ἐορτῆς τῶν ἡλιοστασιῶν¹⁴, καὶ τὴν εἰκασίαν ταύτην κρατύνουσιν ἴχνη τῆς λατρείας τοῦ Συροφοινικικοῦ Θεοῦ Βάαλ ἢ Βήλ (ἀντιστοιχοῦντος πρὸς τὸν ἥλιον) περισωθέντα ἐν τοῖς ἀρκτέροις λαοῖς καὶ συνδεόμενα μετὰ τῆς τελετῆς τῶν πυρῶν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου. Διότι τὴν ἐορτὴν ταύτην

¹ Maury. Les fées au moyen âge. p. 56, ὅπου γίνονται καὶ πολλὰ παραπομπὰ εἰς Γάλλους συγγραφεῖς τοῦ τοιοῦτου ἐθίμου μνεῖαν ποιουμένους.

² Stratt, The sports and pastimes of the people of England. London 1830 σ. 359.

³ La-Marmora, Voyage en Sardaigne τ. I. σ. 264—265 (τῆς 6'. ἐκδόσεως.)

⁴ Martini Arelati, (κανονικοῦ τῆς Παπικῆς) De superstitionibus. — ἐν Tractat tractatum τ. IX σ. 133 (Lugdun. 1544)

⁵ Βλ. Grimm, Deutsche Mythologie. 1854 τ. I σ. 383—393. — Panzer Beitrag Zur deutschen Mythologie, σ. 215 κ. ε.

⁶ Arnolds, Reise durch Schweden. τ. III σ. 72—73. — Finn., Magn. Lexicum mytologicum σ. 1091—1094. — Lyngbye, Nord. tidskr. for oldk. τ. II σ. 352—359. — Molbech, Dialect. lexic. 150.

⁷ Sommerfelds, Saltdalen σ. 121.

⁸ Καραμάνου, ἱστορία τῆς Ῥωσίας μεταφρ. Κρεκιδᾶ, τ. I σ. 90. — Goetze Russische Volksleben σ. 230—232.

⁹ Vuk ἐν λ. Ivandan.

¹⁰ Sartori, Reise für Kärnten. τ. III σ. 349—350.

¹¹ Le Monde illustré. τ. III p. 11.

¹² Grimm, ἐνθ. ἐν. — Preller, Roemische Mythologie σ. 367 (μέρος IV κεφ. XI) Maury, La Magie et l'astrologie p. 164 (1864 3e édition.)

¹³ Διονυσ. Ἀλικαρνασ. Α. 88—Tibullus, II, I, 88 κ. ε. — Propert., IV, VI, 75 κ. ε. — Ovid., Fast IV, 721 κ. ε. — Schol. ad Pers. Sat. I. 71.

¹⁴ Maury ἐνθ. ἐν.

ἐν Ἰρλανδία καλοῦσι Baal-tin καὶ ἐν Σκωτία Beltin¹ αἱ δὲ λέξεις αὗται, ὅπως καὶ ἡ γερμανικὴ Well (κόσμος) καὶ τινες ἄλλαι², καταφανῶς παράγονται ἐκ τῆς λέξεως Βάαλ. Ἐν Σαρδηνία προσέτι τελοῦνται κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην συνήθειαι ἀναγόμεναι εἰς τὰ Ἀδώνια τῶν ἀρχαίων³, ὁ δὲ Ἀδωνις, φρυγικὴ θεότης, μετενεχθεῖσα κατὰ τοὺς ὑστέρους χρόνους ἐν Ἑλλάδι καὶ Ῥώμῃ, ἦν προσωποποίησις τοῦ ἡλίου.⁴ Ὁ ἡμέτερος κύριος Σακελλάριος εἰκάζει προσέτι⁵ ὅτι ἡ ἐν Κύπρῳ ὀνομασία τῆς πυρᾶς *Λαμπρακία* καὶ ἡ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου προσεπωνυμία *Λαμπαδιστής* καὶ *Λαμπροφόρος* ἔχει σχέσιν πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἐορτὴν τοῦ *Λαμπτήρος* Διονύσου⁶.

Ἐκ τῆς Βίβλου γνωρίζομεν ὅτι πρὸς τιμὴν τοῦ Βάαλ οἱ κάτοικοι τῆς Χαναάν ἤπτον πυρᾶς, ἃς ἐπήδων⁷. Τὰς δὲ τιαύτας ἐθνικὰς τελετάς, διατηρηθείσας καὶ παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς, ἐμπόδισεν, ἀλλ' ἄνευ ἀποτελέσματος, ἡ ἐν Τρούλλῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἕκτη οἰκουμενικὴ σύνοδος (680 μ. Χ.): «Τὰς ἐν ταῖς νομηγνίαις ὑπὸ τινῶν πρὸ τῶν οἰκειῶν ἐργαστηρίων ἢ οἰκῶν ἀναπτομένας πυρκαϊὰς, κελεύει ὁ ξέ. κανὼν αὐτῆς, ἃς καὶ ὑπεράλλεσθαί τινες κατὰ τι ἔθος ἀρχαῖον ἐπιχειροῦσιν, ἀπὸ τοῦ παρόντος κταργηθῆναι προστάσσομεν. Ὅστις οὖν τοιοῦτό τι πράξει, εἰ μὲν κληρικὸς εἴη καθαιρεῖσθω, εἰ δὲ λαϊκὸς ἀφοριζέσθω⁸.»

Τὸ ἔθιμον τοῦ ὑπεράλλεσθαι τῶν ἀναπτομένων πυρῶν εἶναι ἀρχαιότατον ἐν τῇ Βίβλῳ ἀναφέρεται ὅτι ὁ βασιλεὺς Μανασσῆς, ἐθνικὰ ἀκολουθῶν ἔθιμα, διῆγε κληδονιζόμενος καὶ διάγων τοὺς παῖδας αὐτοῦ ἐν πυρὶ: «καὶ ὠκοδόμησε, λέγει ἡ Γραφή⁹,

τὸ θυσιαστήριον πάσῃ τῇ δυνάμει τοῦ οὐρανοῦ ἐν ταῖς δυσὶν αὐλαῖς οἴκου Κυρίου καὶ διῆγε τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ἐν πυρὶ, καὶ ἐκληδονίζετο, καὶ οἰωνίζετο.» Ὁ δὲ κατὰ τὴν πέμπτην μετὰ Χριστὸν ἑκατονταετηρίδα ζήσας ἐπίσκοπος Κύρου Θεοδώρητος σημειοῖ εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον τῆς Βίβλου τὰ ἐξῆς, δεικνύοντα ὅτι ὅμοια καὶ κατὰ τὴν ἐποχὴν του εἰθίζοντο. «Εἶδον γὰρ ἐν τισὶ πόλεσιν ἅπαξ τοῦ ἔτους ἐν ταῖς πλατείαις ἀπτομένους πυρᾶς, καὶ ταύτας τινὰς ὑπεραλλομένους, οὐ μόνον παῖδας, ἀλλὰ καὶ ἀνδράς. Τὰ δὲ γε βρέφη παρὰ τῶν μητέρων παραφερόμενα διὰ τῆς φλογός· ἐδόκει δὲ τοῦτο ἀποτροπιασμὸς εἶναι καὶ κάθαρσις¹.» Περὶ τοῦ τοιοῦτου ἐθίμου παρὰ τοῖς Βυζαντινοῖς καὶ πολλὰς ἄλλας ἔχομεν μαρτυρίας· οὕτως ὁ ἐξηγητὴς τῶν συνοδικῶν κανόνων Ζωναρᾶς λέγει². «Ἔθνη Ἑλληνικά τε καὶ ἐθνικὰ κατὰ παράδοσιν ἐποίουν τινές, καὶ ποιοῦσι μηδὲν εἰδότες τί δηλοῦσι τὰ γινόμενα παρ' αὐτῶν· οἷόν ἐστι καὶ τὸ πυρκαϊὰς ἀνάπτεσθαι ἐμπροσθεν ἐργαστηρίων καὶ οἰκιῶν καὶ αὐτῶν ὑπεράλλεσθαι.» Ὅμοια λέγει ἕτερος ἐξηγητὴς τῶν κανόνων, ὁ Ἀριστῆνος³. «Τινὲς ἐμπροσθεν τῶν ἐργαστηρίων ἢ τῶν οἰκιῶν πυρκαϊὰς ὑπανάπτοντες, ἐν αὐταῖς, κατὰ τι ἀρχαῖον ἔθος, ἐπήδων.» Ὁ Βαλσαμῶν καὶ Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις ἀναφέρουσι δεισιδαιμονίαν συνδεομένην μετὰ τοῦ ἐθίμου τούτου, ἧτις καὶ παρ' ἡμῖν ἔτι σώζεται καὶ παρὰ τοῖς χωρικοῖς τῆς Γαλλίας⁴. «Ἀλλὰ, λέγει ὁ μὲν τούτων⁵, καὶ ἐμπροσθεν τῶν ἐργαστηρίων αὐτῶν καὶ τῶν οἰκιῶν ἀνῆπτον πυρκαϊὰς (οἱ Ἕλληνας

¹ Θεοδώρητ. Ἄπαντα τ. I σ. 352 ἔκδ. Sirmond Paris 1642

² Ζωναρᾶς εἰς ξέ. κανόνε τῆς σ'. συνόδου (ἐν Συντάγματι κτλ. ἔκδ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ τ. Β' σ. 457.)

³ Ἀριστῆνος, αὐτ. (ἐν Συντάγματι κτλ. τ. Β' σ. 460.)

⁴ Προβλ. B. Revoil. ἐν Monde illustré τ. III σ. 14. «On voit souvent certaines personnes sauter par dessus le feu, et les pères a'in de se purifier eux et leur progéniture, enjambent le feu en tenant leurs enfants dans leurs bras. Les mères s'imaginent aussi détourner les malheurs qui pourraient menacer leurs nourrissons en faisant avec eux le tour de feu du joie.»

⁵ Βαλσαμῶν ἐν Συντάγματι κτλ. ἔκδ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ τ. Β' σ. 458.

¹ Brand, Observations on popular Antiquities τ. I σ. 167 κ.έ.

² Nilson, ἐν Revue des deux Mondes τ. XLII σ. 175 κ.έ.

³ La-Margnora, ἐνθ. ἀν.

⁴ Maurgn, Histoire des religions de la Grèce antique. τ. III σ. 196.

⁵ Δθ. Σακελλάριου, Κυπριακά. τ. Γ' σ. 326.

⁶ Παυσαν. Ζ. 27.

⁷ Δευτερονόμιον ΙΗ'. 10.

⁸ Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων, ἔκδ. Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ. τ. Β'. σ. 456.

⁹ Βασιλειῶν Δ'. κἀ. 5. 6.

καὶ οἱ Ἰουδαῖοι) καὶ ἐπήδων ἐπάνω τούτων, νομίζοντες διὰ τοῦτο το προσυμβαίνοντα ἴσως αὐτοῖς δυσχερῆ κατακαίεσθαι, καὶ ἑτέροις ἀγαθοῖς ἐντυγχάνειν. Ἀκολούθως οὖν τούτοις ἐποίουν καὶ τινες ὀρθόδοξοι ἐν ταῖς ἡμέραις, ἐν αἷς καὶ ἡ παροῦσα (ἢ ἐν Τρούλλῳ) γέγονε σύνοδος. Ἐνθεν τοι καὶ διωρίσαντο οἱ πατέρες καταργηθῆναι ταῦτα.» « Πυρκαϊὰς δὲ, λέγει ὁ Βλάσταρις¹, ἀνάπτοντες ὑπερήλλοντο, ἴσως οἰόμενοι τὰ μὲν φθάσαντα δῆπουθεν δυσχερῆ, ὡσπερὶ κατακαϊόμενα φροῦδα γίνεσθαι, αἷσια δὲ ἀνακύπτειν εἰσέπειτα.» Οἱ Ῥωμαῖοι, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὀβιδίου, ἐπήδων τὰς κατὰ τὰ Παλίλια ἀναπτομένας πυράς:

Certe ego transilui positus ter in ordine flammis².

ἐν δὲ Γαλλίᾳ, ὡς καὶ ἀνωτέρω εἶδαμεν, τὸ τοιοῦτον ἔθιμον διατηρήθη μέχρι τοῦδε³.

Ἐτέρα συνήθεια, τοῦ νὰ φέρωσι κατοικίδια ζῶα καὶ νὰ τὰ περῶσιν ὑπὲρ τὴν πυρὰν, ὅπως προφυλαχθῶσιν ἀπὸ διάφορα δυστυχήματα⁴, φαίνεται ἐπίσης ἀρχαία. Ὁ Ὀβίδιος ἀναφέρει ὅτι ἐγένετο τοιοῦτό τι κατὰ τὴν ἐπέτειον ἑορτὴν τῆς κτίσεως τῆς Ῥώμης.

Per flammam saluisse pecora, saluisse colones;
quod sit natali nunc quoque, Roma, tuo⁵.

Ἐν Γαλλίᾳ μέχρι τῆς ἐποχῆς τοῦ ἸΑ' Λοδοβίκου ἐσυνεθίζον νὰ ρίπτωσιν εἰς τὰς πυράς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου κατοικίδια ἀκάθαρτα ζῶα, ὡς γαλαῖς, κύνες καὶ τὰ τοιαῦτα⁶. Ἴσως ἔχει ἀναλογίαν τοῦτο πρὸς τι ἔθιμον τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν, ὁσημέραι ἐκλείπον, γινόμενον δὲ τὴν πρώτην δευτέραν τῆς ἐβδομάδος μετὰ τὰς ἀποκρέω, ἧτις καὶ σκυλοδευτέρα διὰ τοῦτο καλεῖται. Τὴν ἡμέραν ταύτην κρεμῶσιν εἰς πλατεῖαν ἐνώπιον πολλοῦ πλήθους

¹ Ματθ. Βλαστάριος, Σύνταγμα κατὰ στοιχείων Κ. κεφ. γ'. (ἐν Συντάγματι θεῶν κανόνων, ἐκδ. Πάλλη καὶ Πατλή τ. VI σ. 244)

² Ovid. Fast. IV, 727, 781—782.

³ Millin, Voyage dans le Midi τ. III σ. 28, 341—343.—Mémoires de l'académie celt. τ. II σ. 77. 78. III σ. 447.

⁴ Τοῦτο συνεθίζεται καὶ παρὰ Γάλλοις (Magasin pittoresque 1834 τ. II σ. 71).

⁵ Ovid. Fast. IV, 85.

⁶ Le monde illustré τ. III σ. 13.—Magasin pittoresque 1835 τ. III σ. 43.

κύνες, οὓς τρέμοντας ἔπειτα καὶ ἡμιθνεῖς μετὰ πολλὰς βασάνους ἀφίνουσιν. Ἐνδέχεται τὸ τοιοῦτο νὰ ἔχη σχέσιν τινὰ πρὸς τὰ παρὰ τῶν ἀρχαίων τελούμενα ἐναγίσματα, καθ' ἃ ἐθυσίαζον κύνες εἰς τὴν Ἐκάτην, ἧτις καὶ κυνοσφαγῆς διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ Λυκόφρονος ἀποκαλεῖται¹.

(Ἔπεται τὸ β' μέρος)

N. Γ. ΠΟΛΙΤΗΣ

ΠΕΡΙΕΡΓΟΣ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πρόεδρος τοῦ Πλημμελειοδικείου
Σύρου Κ. Δοξαράς.

Προσῆλθεν ὁ κατηγορούμενος ὅστις ἐρωτηθεὶς περὶ τῆς ταυτότητός του κλπ. ἀπήντησεν

Ὀνομάζομαι Θεόφιλος Καίρης, ἐγεννήθην καὶ κατοικῶ εἰς Ἄνδρον, ἐτῶν 68, διδάσκαλος καὶ θεοσεβῆς τὴν θρησκείαν.

Ἐρ. Κατηγορεῖσαι ἐπὶ προσηλυτισμῶ καὶ διαδόσει νέας θρησκείας ἀγνώστου τί ἀπολογεῖσαι;

Ἄπ. Οὔτε εἰσηγητῆς οὔτε ἰδρυτῆς νέας θρησκείας εἶμαι, διότι φρονῶ ὅτι τὸ τοιοῦτο δὲν εἶναι ἔργον ἀνθρώπου, καθόσον τὰ τοιαῦτα εἰς δύναται, ὃ ἐκ τοῦ μηδενὸς παραγαγὼν τὸ Σύμπαν. Ἡ Θεοσεβεία δὲν ἔχει ἄλλον διδάσκαλον εἰμὴ μόνον τὸν Θεόν, καθότι αὐτῆ εἶναι ἀπόρροια τῆς ἠθικῆς τοῦ Θεοῦ ἐπομένως, ὡς προεῖπον, οὔτε καθιδρυτῆς εἶμαι τῆς θεοσεβείας οὔτε προσηλυτιστῆς ὑπὲρ αὐτῆς.—Παῖς ἔτι ὢν εἶχον πλείστας ὕσας ἀμφιβολίας περὶ τῶν δογμάτων τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας καὶ περὶ τῶν μυστηρίων αὐτῆς. Πρὸς διάλυσιν τῶν ἀποριῶν μου τούτων ἠρώτησα τοὺς διδασκάλους μου, ἀλλ' αἱ ἀπαντήσεις αὐτῶν πάντῃ ἀσαφεῖς, δὲν μὲ ἐξέβαλον τῆς

¹ Πλαουταρχ., Ῥωμαϊκ. κεφαλ. § 52.—Συμποσιακ. προβλήμ. 2'. 6.—Ἀθην. Α. 323.—Λουκιαν., Νεκρ. διαλ. Α. 1.—ΚΒ. 3.—Λυκόφρον, Κασσανδρ. 77 καὶ 7 καὶ Τζέτζης αὐτ.—Εὐσταθ., εἰς Ὀδυσσ. Γ. σ. 1467.—Βλ. καὶ J. de Witte, le sacrifice du chien ἐν Bulletin archéologique de l'Atheneum francais Janvier 1855.